

سازمان‌های پولی و مالی

دکتر سعید شیرکوند

عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

www.ketab.ir

رساله و رساله‌ها در علم زلزله

ISBN: 978-964-214-065-7

دانشگاه پارس

دانشگاه پارس، تهران، انتشارات کویبر

سازمان‌های پولی و مالی

■ دکتر سعید شیرکوند

عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

● طراح جلد: سعید زاشکانی ● حروفنگار و صفحه‌آرا: انتشارات کویبر، تهران

● لیتوگرافی و چاپ: غزال ● صحافی: کیمیا ● شمارگان: ۶۰۰

● چاپ اول: ۱۳۹۱ ● چاپ سوم: ۱۳۹۶ ● قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

Email: kavirbook@gmail.com ISBN: 978-964-214-065-7

● نشانی: تهران، کریم‌خان زند، ابتدای قائم‌مقام فراهانی، کوی یکم، شماره ۲۰، ساختمان کویبر

● کد پستی ۱۵۸۵۹۱۴۹۱۳ تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۰۱۹۹۲ و ۰۲۱-۸۸۳۴۲۶۹۸ ● نامبر: ۸۸۸۳۲۲۱۷

● تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً،

به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی)

بدون اجازهٔ مکتوب ناشر ممنوع است.

فهرست

پیشگفتار ۹

فصل اول: زمینه‌ها و ضرورت پیدایش بازارهای مالی

مقدمه	۱۳
۱-۱. عوامل مؤثر بر افزایش پس‌انداز (منابع تأمین مالی)	۱۴
۱-۲. روش‌های به‌کارگیری پس‌انداز (منابع تأمین مالی)	۲۰
۱-۳. بازارهای اقتصادی	۲۳
۱-۴. توسعه یافتگی و بازارهای مالی	۲۸
۱-۵. علل شکل‌گیری بازارهای مالی	۳۱
۱-۶. پیامدهای ایجاد بازارهای مالی	۳۳
۱-۷. چشم‌انداز توسعه بازارهای مالی	۳۷
۱-۸. اثر توسعه بازارهای مالی بر توسعه اقتصادی	۳۹

فصل دوم: انواع سازمان‌های پولی و مالی

مقدمه	۴۷
۲-۱. سرمایه‌گذاری (انباشت سرمایه)	۴۷
۲-۲. بازار پول (نهادهای سپرده‌پذیر)	۴۹
۲-۳. بازار سرمایه	۵۵
۲-۴. بازار تأمین آتیه و اطمینان	۵۸

فصل سوم: بازار پول (بانک و بانکداری)

مقدمه	۶۵
۳-۱. تعریف و تاریخچه بانک	۶۵
۳-۲. تأمین منابع مالی بانک‌ها	۶۷
۳-۳. فعالیت‌های بانکی	۶۹
۳-۴. بانکداری بدون ربا	۷۴

۸۰ ۳-۵. شاخص های ارزیابی بانک
۸۴ ۳-۶. نقش و جایگاه دولت در بانکداری

فصل چهارم: بورس اوراق بهادار

۸۷ مقدمه
۸۷ ۴-۱. تعریف بورس اوراق بهادار
۹۰ ۴-۲. تاریخچه بورس اوراق بهادار در ایران
۹۱ ۴-۳. انواع بورس اوراق بهادار
۹۲ ۴-۴. نحوه ورود شرکت ها به بورس اوراق بهادار
۹۲ ۴-۵. ارکان بازار اوراق بهادار
۹۴ ۴-۶. نحوه و شرایط ثبت در بورس اوراق بهادار
۱۰۲ ۴-۷. پیش بینی و ارزیابی سود سهام شرکت
۱۰۶ ۴-۸. حقوق سهامداران
۱۰۹ ۴-۹. شاخص های بورس و نحوه حساسیت آنها

فصل پنجم: سایر بازارها و واسطه های مالی

۱۱۳ مقدمه
۱۱۳ ۵-۱. بورس کالا
۱۱۶ ۵-۲. بورس طلا
۱۲۰ ۵-۳. صندوق سرمایه گذاری مشترک
۱۳۳ ۵-۴. فزایبورس
۱۳۹ ۵-۵. لیزینگ

فصل ششم: بازار تأمین آتیه

۱۴۵ مقدمه
۱۴۵ ۶-۱. بیمه در جهان امروز
۱۵۸ ۶-۲. بازارهای آتی
۱۶۳ ۶-۳. صندوق های بازنشستگی

پیشگفتار

آشنایی دانشجویان رشته‌های مدیریت مالی، مدیریت بازرگانی و اقتصاد و همچنین علاقمندان به مباحث اقتصادی با سازمان‌های پولی و مالی یکی از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر است. بر همین اساس در فهرست دروس رشته‌های فوق و هم‌پایه‌های دیگر مرتبط با اقتصاد، معرفی و تجزیه و تحلیل نقش این سازمان‌ها به‌عنوان درس مهم و اساسی ذکر گردیده است.

اهمیت سازمان‌های پولی و مالی در دوره اخیر که سبب برابری مالی در مبادلات اقتصادی رو به افزایش می‌باشد بر این ضرورت افزوده است. بهره‌گیری از توانه‌های، ظرفیت‌ها و گوناگونی سازمان‌ها و نهادها و سازوکارهای مورد استفاده در این سازمان‌ها موجب می‌گردد تا با بررسی دقیق و همه‌جانبه به شناخت این سازمان‌ها و نهادها پرداخته شود.

بررسی و ارزیابی نحوه شکل‌گیری و تکامل بسیاری از فعالیت‌های مالی که اسبجه بر ابزارها و روش‌های مورد استفاده در سازمان‌های پولی و مالی صورت پذیرفته است، ضرورت دیگری است که امروزه مورد تأکید همه فعالان اقتصادی قرار گرفته و در نتیجه تأمل در نقش، جایگاه و سهم این سازمان‌ها و ابزارها در بازارهای واقعی اقتصاد را ضروری نموده است.

کتاب حاضر بر اساس فهرست ارائه شده جهت دانشجویان رشته مدیریت مالی تهیه و تنظیم شده است اما این تخصیص موجب نشده که سایر دانشجویان و حتی فعالان اقتصادی نتوانند از مطالب این کتاب استفاده نموده و اجزاء و زیربخش‌های بازارهای مالی را به‌صورت دقیق مطالعه نمایند.

کتاب حاضر در هفت فصل تهیه و تنظیم گردیده است و حداکثر تلاش بر آن بوده که فصل‌ها از نظر محتوی پیوستگی لازم را داشته و بتوانند مکمل یکدیگر باشند و همچنین کوشش لازم صورت پذیرفته است که مطالب مطرح‌شده در فصول هفت‌گانه دچار همپوشانی نشده و تکراری ارائه نشوند. در فصل اول سعی شده که زمینه‌ها و ضرورت‌های پیدایش، شکل‌گیری و استقرار بازارهای مالی از زوایای مختلف مورد بحث و بررسی قرار گرفته و نشان داده شود که چه عواملی در حال حاضر توسعه بازارهای مالی را اجتناب‌ناپذیر نموده است.

در فصل دوم به معرفی انواع سازمان‌های پولی و مالی پرداخته شده است و ساختارهای متفاوت و گوناگون این سازمان‌ها که منجر به تفاوت در کارکردهای آنها گردیده است توضیح داده شده تا به صورت مشخص رابطه مکمل بودن این سازمان‌ها با یکدیگر در کنار رقیب یکدیگر بودنشان مشخص گردد.

فصل سوم به معرفی یکی از مهم‌ترین بخش‌های بازارهای مالی و همچنین سازمان‌های فعال در این بازار یعنی بازار پول یا بانک می‌پردازد و در یک تجزیه و تحلیل همه‌جانبه به بررسی جایگاه، سهم و عملکرد این سازمان‌ها که تحت عنوان کلمه «بانک» فعالیت می‌کنند پرداخته شده است.

بررسی بورس اوراق بهادار به صورت مستقل و همه‌جانبه در فصل چهارم مورد بحث و بررسی قرار گرفته است، در این فصل به معرفی ارکان، ساختار و عملکرد این سازمان مهم پرداخته شده و با معرفی شاخص‌های این بازار چگونگی ارزیابی این بازار از وضعیت اقتصادی کشور نشان داده شده است. علاوه بر بانک و بورس اوراق بهادار انواع دیگری از سازمان‌ها یا ابزارهای مالی وجود دارند که در بازارهای مالی نقش بسیار مهم و تأثیرگذاری برعهده دارند. این سازمان‌ها و ابزارها که در پاره‌ای مواقع در قالب یک فعالیت و سازوکار نیز مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند در فصل پنجم مورد معرفی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

فصل ششم کتاب به مباحث مربوط به بازار تأمین آتیه اختصاص یافته است و در این فصل کوشش شده است تا ضمن معرفی این بازار و سازوکار حاکم بر آن به معرفی مهمترین سازمان‌های فعال در این بازار نیز پرداخته شود.

در نهایت و در فصل هفتم اصول حاکم بر بازارهای مالی و نحوه تعامل و توسعه این اصول و اثربخشی آنها بر فعالیت‌های بازارهای پولی و مالی مورد توجه قرار گرفته است و کوشش شده است به صورت جامع کلیه عوامل مؤثر بر شکل‌گیری و تکامل این اصول مورد بررسی قرار گیرد.

هرچند کوشش شده است که مطالب مورد نیاز در قالب یکی از فصول مورد بحث و بررسی قرار گیرد اما به دلیلی ممکن است که این کوشش نتوانسته باشد حق مطلب را ادا نماید و به ناچار در طرح مباحث و تجزیه و تحلیل‌های آنها اشکال یا نقصانی وجود داشته باشد که نگارنده امیدوار است با راهنمایی‌ها و مساعدت کسانی که پس از مطالعه کتاب و وقوف به این اشکالات، نظرات خود را سخاوتمندانه در اختیار نگارنده قرار دهند، به رفع آنها بپردازد.

در تهیه مطالب این کتاب دانشجویان رشته مدیریت مالی دانشگاه تهران در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد سوم ویژه و به‌سزایی داشته‌اند به‌طوری که بدون اغراق برخی از مطالب توسط آنان تهیه و در اختیار اینجانب گذارده شده که بدین‌وسیله صمیمانه از تک‌تک آنان تشکر و قدردانی می‌گردد.

در پایان لازم است از زحمات بی‌دریغ سرکار خانم فاطمه علیزاده و خانم فائزه خادم که در تصحیح و تنظیم مطالب این کتاب کوشش فراوانی کردند تشکر نموده و همچنین از مدیریت محترم انتشارات کویر جناب آقای محسن جوادیان و سرکار خانم فاطمه انتظارالمهدی و در نهایت از سرکار خانم نسرین قدرتی مسئول واحد کامپیوتر که زحمات فراوانی در ارائه این مجموعه متقبل شدند، قدردانی نمایم.

سعید شیرکوند

خرداد ۱۳۹۱